

Vetenskap och politik

stadgarna för föreningen Vetenskap och Folkbildning står: "Föreningen ansluter sig till den politiska demokratis principer. Föreningen är religiöst och partipolitiskt obunden."

Ofta beskrivs föreningen också som "politiskt neutral". Betyder denna obundenhet eller neutralitet att föreningen ska avstå från att kritisera pseudovetenskap som framförs i ett politiskt sammanhang?

Nej, så ska det inte tolkas. En bättre tolkning är att föreningen inte ska ta några (parti-)politiska hänsyn i sina ställningstaganden. Så t.ex. ska de s k "klimatskeptikernas" ovetenskapliga påståenden kritiseras oavsett om de framförs i ett politiskt eller ett opolitiskt sammanhang. Lika självklart är det att föreningen inte tar ställning i politiska frågor som inte har något vetenskapligt svar. Så t.ex. överlåter vi åt andra att bedöma vilka åtgärder som ska vidtas med anledning av den vetenskapliga informationen om klimatförändringarna. Föreningens uppgift är här avgränsad till att verka för att dessa beslut fattas på grundval av

Bild: Robert Nyberg

den bästa tillgängliga vetenskapliga informationen.

Varför tar föreningen då ställning för den politiska demokratin? En viktig anledning är att vetenskapen bara kan fullgöra sin uppgift om den får arbeta fritt, utan styrning från makthavare av olika slag. Erfarenheten visar att detta bara kan uppnås i demokratier. Nästan alla odemokratiska regimer kontrollerar och styr samhällsvetenskap och humaniora på olika sätt. Många sådana regimer inskränker dessutom naturvetenskapens handlingsutrymme. Att försvara demokratin och yttrandefriheten är därför – bland mycket annat – nödvändigt för att ge vetenskapen de arbetsvillkor den behöver.

Samtidigt har vetenskapen en viktig roll att spela i demokratin. För att ett konstruktivt politiskt samtal ska

vara möjligt krävs en tillförlitlig kunskapsbas som är gemensam över partigränserna. Vetenskapen är en viktig del av denna kunskapsbas. (Andra viktiga delar är en opartisk offentlig statistik och en tillförlitlig dokumentation och arkivering av myndigheternas beslut och åtgärder.)

Även detta kan exemplifieras med klimatvetenskapen. I länder där klimatforskarnas konsensus är allmänt accepterad inom politiken finns det förutsättningar för att nå breda uppgörelser inom klimatpolitiken. Så är det i många europeiska länder, däribland Sverige. I USA är situationen helt annorlunda. Det ena stora partiet accepterar klimatvetenskapen medan det andra vägrar tro på dess resultat (www.wired.com/2015/01/senators-dont-believe-human-caused-climate-change). Detta har som bekant lett till både handlingsförlamning och instabilitet i klimatpolitiken.

Vår slutsats: vetenskapen behöver demokratin för att kunna verka fritt. Demokratin behöver vetenskapen för att ha en tillförlitlig gemensam kunskapsbas i det demokratiska samtalet. Men detta goda förhållande bör vara ett förhållande på distans. Både den vetenskapliga och den politiska diskussionen vinner på att vi så noga som möjligt skiljer mellan vetenskapliga och politiska frågor.